

xiii, 498); 1154 (Kehr, *Papsturk.*, 342); 1187: *Castrum de Granera* (*Cart. St. Cugat* III, 312).

ETIM. De GRANARIA 'vila que produeix gra', derivat del llatí GRANUM 'gra' (*DECat* IV, 594b60). J. F. C.

GRANJA

LA GRANJA D'ESCARP, municipi del Segrià, al S. de la comarca, a l'esquerra del Segre. Veg. art. *Escarp*.

LA GRANJA DE LA COSTERA (antigament: *La Torre* (o *La Granja*) de Ferrer (o de Jaume Ferrer), municipi de la Costera, al peu de la Costera de Ranés, a l'Oest de Xàtiva, a l'esquerra del riu Canyoles (SSiv., 249; Mateu, *País Val.*, 108). Consta com *La Granja de Ferrer* el 1609 amb 26 cases de moriscos (Reglà, p. 114) i oscil·lant entre 12 i 36 en els anys de 1563, 1572 i 1602 (Lapeyre, p. 37). Despoblat per l'expulsió, fou repoblat l'a. 1621 (SSiv.).

PRON. MOD.: *la gráyža*, oït Coromines a Canals (xxxii, 30.22) i *la gráyga*, oït a Xàtiva (xxxii, 18.22) i a Roglà (xxxii, 41.6).

La Granja dels Frares (o de Codony), llogaret del municipi del Morell (Tarragonès), a la dreta del Francolí.

Sa Granja d'Esporles, possessió del terme d'Esporles (Mallorca), a un quilòmetre del nucli urbà.

La Granja de Rocamora, municipi del Baix Segura, a la zona de llengua castellana del País Valencià; ja el 1609 (Reglà).

ETIM. *Granja*, pres del fr. *grange* 'graner' i 'mas', s'aplicà sobretot a priorats i establiments rurals, dependents de monestirs, en particular els francesos de Cluny, del Cister etc. (*DECat* IV, 598a24-47). J. F. C.

GRANOLLERS

Nom que es repeteix en moltes comarques de Catalunya, amb el sentit primitiu de 'aiguamolls on viuen granotes', derivat del cat. ant. i dial. *granolla* 'granota': *DECat* IV, 613b58, 49, 605, n. 9; ja explicat per M-Lübke, *Das Katal.*, p. 141; paral·lel a l'it. *granochiaia* «terreno paludoso», fr. *grenouillère* «marécage à grenouilles». Per ordre geogràfic:

(1) N'hi havia hagut un (o més d'un) a la Cat. Nord: 1203: «castrum de Granujers», «de Granulers» en orig. de 1211; 1265: Arnall de *Granoillers*; 1628: «Ferrarius de Granoillers» a Fullà. Un *Granollera* (-olera) te. Corbera ross., a. 1319. I *Canta-granolles*, nom d'uns masos a Sant Martí de Fonollar, anys 1315 i 1410 (*InvLC*).

(2) *Granollers de Rocacorba*, llogaret agre. a St. Martí de Llémena. Pron. *grənujés* (o -lés) *də ʔəkəkəp-bə*, a Girona, Casac. 1920; *grənujés*, allí, 1925, *grənajés*, 1964, a S. M. de Llémena; *grənălés*, a Biert (xlviv, 107, 127).

MENCIONS ANT. 1017: «in Biert vel in Granollers domos --- in Monte Calbo ---» (*MarcaH.*, colle. 60

1000.11). *Granoliens*, *Granoillers* cites de 1020 i 1095 ibid. (Alsius, 145; però la cita d'*Esp. Sagr.* xlv, 381, que repeteix Alsius es refereix a un castell francès veí de Grenoble); 1161: «Sta. Ma. de Granollers» (*BABL* IV, 188); 1237 (ibid. IV, 507); 1330: *Granollerius* (Hinojosa, *Reg. Señ.*, p. 177); 1362: *Granoyeriis* (Alsius).

(3) Pla de *Grənulés* (o -uyés) vora la crtra. de Banyoles, em diuen a Medinyà (xlviv, 168). Potser a aquest lloc es referia un *Granojac* d'un doc. de 1373 de la parr. de Juià, que reportaren a Alcover (*BDLC* VII, 114).

(4) *Granollers de la Plana*, agre. a Gurb. Pron. *grənuijés*, i més sovint *Gr. de la Plana*, a Vic (Casac. 1920).

MENCIONS ANT. S. XII: *Granolers*, *Granoiriis* en les llistes p. p. Pladevall; 1239: «podio de *Granoylariis*»; 1252: Sti. Stephani de *Granoileriis* (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 454, 414); 1330, 1333, 1332, 1339: Sti. Stephani de *Granoylers*, *Granulariis*, -nollariis (Misc. Grieria I, 374, 385, 381, 389); 1359: *Sent Steve de Granullers* (*CoDoACA* XII, 83).

(5) GRANOLLERS

La capital del Vallès Oriental. Pron. pop.: *grənajés*, *grənuijés*, sentia jo molt, allí entorn, el 1923 ss. (junt amb una pron. més culta *grənulés*). Gentil.: *grənuləns* (*ALCat.*).

MENCIONS ANT. 944: «in terminio de Palaciolo vel de *Granularios subteriore*» (*Cart. St. Cugat* I, 23); 983: *Granoliarios* (ib. I, 126; Mas, *NHBna.* IV, 92); 984: *Granoliarios* (Mas IV, 96); 995: *Granularios* (C. S. Cu. I, 254); 1023: *Granoarios* (II, 135); 1063: *Granullarios* (II, 299); 1099: *Granullarius* (Mas V, 117); 1117: -noyers (C. S. C. III, 37); 1122: *Granoiers* (Balari, *Or.*, 681); 1131: -noiers (C. S. C. III, 104); 1145: *Granoiers* (Albon, *Templ.*, 224); 1188: *Granolers* (Miret, *Templ.*, 165); 1196: *Granollers* (Kehr, *Papsturk.*, 572); 1252: carta de franquícia atorgada pel bisbe de Bna. a la «villa de Granollers» (Font Rius, *C. d. p.*, § 217); 1236: *Granulariorum* (Miret, *Templ.*, 213); 1259: «ad mensuram mercati de *Granulers*» (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 411); 1359: *Granoylers* (*CoDoACA* XII, 9).

Cf. *Llibre de Ordinacions del Consell de la vila de Granollers* (1418-1452) (publ. a Granollers XVI + 82 pp.). S. Llobet, *Granollers*, compendio de investigació, Granollers, c. 1945.

(6) *Granollers*, agr. a Florejacs (Segarra). Pron.: *grənulés* a Freixenet, Casac. 1920.

També ha existit en cat. un *Granollera* (*DECat* IV, 615a58). Cf. «racó *La Granollera*» a la costa del Port de la Selva III, 135) [¿o aquest seria un derivat de GLANDULA, referent a algun marisc?].

En Terres d'Oc hi ha homònims sobretot del femení: «in villa Biciano ['Bizanet', cº Narbona] quae vocant *Granulerias*» a. 990, «de *Granoileriis*» 1302, *Granoiliarum* 1302, *Granoillère* mont., te. Cascatel. *Les Grenouillères* «lieu dit» te. *Alzonne*; i 3 *Granouillet*